

Rijksmonumenten

Enkele onderdelen van het landgoed zijn beschermd als rijksmonument. Het betreft 9 rijksmonumenten, waarvan de beschrijvingen hierna worden gegeven. Het betreft de monumentnummers 520326 (complex) en de onderdelen daarvan: nummers 520327 tot en met 520336. De beschrijving is afkomstig van het monumentenregister van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).

1. HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorende tot de buitenplaats Offem. De oudste kern van de aanleg wordt gevormd door de oorspronkelijk 16de-eeuwse dubbel omgrachte bouwplaats, die toegankelijk was middels een rechte laan komende vanuit het dorp Noordwijk (noordwestelijke richting). Deze laan, delen van de omgrachting (zuidgracht en westgracht, deze laatste wordt thans 'stinkvijver' genoemd) en enkele tracés van lanen (langs de zuidgracht, deel toegangslaan, parallel aan de Nachtegaalslaan) zijn thans nog aanwezig overeenkomstig de kaart van landmeter de Roos uit 1704.

Rond 1812 is de aanleg aan de noordoost- en zuidwestzijde uitgebreid en in landschapsstijl vergraven, deels met behoud van de formele structuur. Van de aanleg in landschapsstijl is een presentatietekening uit 1817 bewaard gebleven van de hand van landmeter H. van Zutphen, deze heeft zich ook met de uitvoering van de aanleg bezig gehouden zoals uit een rekening van 1813 blijkt. Op de kadastrale minuut van 1813 staan de eerste vergravingen al aangegeven. Bij de aanleg in landschapsstijl, die thans deels in structuur en deels in detail nog aanwezig is, is voor het oude hoofdgebouw (noordoost) een ruime, taps uitlopende weide geformeerd, ingericht met boomgroepen en solitaire bomen en omsloten door boomcouliissen (zie gravure van Lutgers, ca.1855). De overgang van weide naar bos wordt gemarkeerd door in slingers vergraven waterlopen, waarlangs een rondwandeling over slingerende paadjes, deels met reliëf en gestoffeerd met verschillende soorten bomen (in de legenda worden genoemd: 'sparren in soorten', 'opgaande boomen in soorten', 'treurwilgen'); het wandelpad langs de westelijke waterloop is nog aanwezig. Door de wandelbossen aan weerszijden van de weide lopen rechte en gebogen lanen, deze zijn op een enkele oude beukenlaan na niet meer aanwezig. Enkele rechte waterlopen die op 17de-eeuwse kaarten al te zien zijn (omgrachting, de watering) zijn in deze periode gedempt (gracht) of tot een slingervijver (Zuidbroekse watering) vergraven. De toegangslaan heeft vanaf de Nieuwe Offemweg een recht tracé, en maakt voorbij het hoofdgebouw een bocht om vervolgens zijn rechte verloop weer te vervolgen, eindigend bij de Nachtegaalslaan. Parallele aan de Nachtegaalslaan loopt een beukenlaan, die de grens van het parkbos aangeeft, waarvandaan open zichten over de aangrenzende weilanden zijn.

In 1858 werd de oriëntatie van het hoofdgebouw met een kwartslag naar het zuidoosten gedraaid. Recht voor het huis wordt een rechthoekige siertuin aangelegd (1913) waarvan de structuur nog aanwezig is en een deel van de beplanting bewaard is gebleven. De verdiept liggende siertuin, thans grasparterre, met arboretumachtige coulissebeplanting wordt aan de kopse zijde (west) afgesloten door een laag gemetseld MUURTJE voorzien van een TRAPJE en bekroond door een balustrade. In het midden van de tuin ligt een geschulpte betonnen WATERKOM. De korte arm van de oostgracht is vermoedelijk in deze periode vergraven tot een brede rechthoekige vijverpartij. De moestuin, die van oudsher nabij het huis was gelegen, is in ca.1862 meer naar het oosten verplaatst. De hoekige moestuin, deels door muren omgeven, is niet meer als zodanig in

gebruik. De kassen zijn afgebroken, wel is het pompsysteem bewaard gebleven en zijn nog enkele restanten van de boomgaard (leifruit) aanwezig. Achter de voormalige stal annex koetshuis (thans onderdeel van het huidige hoofdgebouw) lag een tweede rechthoekige moestuin (zie Roos 1704 en Van Zutphen 1817), ook hier werd aan het einde van de 19de/ begin 20ste eeuw een siertuin met rozen aangelegd zoals een luchtfoto laat zien. Thans gras, tuinmuur nog aanwezig. Ten westen hiervan lag in de 18de eeuw een sterrenbos, waarvan een middenlaan (noordoost-zuidwest) nog resteert.

2. **KOETSHUIS** behorende tot de buitenplaats Offem. Het op U-vormige grondslag opgetrokken bakstenen koetshuis in traditioneel ambachtelijke stijl dateert uit 1858 (zie gevelsteen). Het pand met hoge plint bestaat uit één bouwlaag en een zolderverdieping onder een met gesmoorde pannen gedekt zadeldaken; alle gevels worden beëindigd door een kroonlijst. De frontgevel wordt gekenmerkt door twee vooruitspringende zijvleugels die een binnenplaats omsluiten. De drie gevels aan de binnenplaatszijde zijn ritmisch geleed door segmentboogvormig afgesloten spaarnissen waartussen uitgemetselde lisenen bekroond door een hardstenen lijst; elke gevel heeft drie nissen, waarin een dubbele poort of een meerruitsvenster is aangebracht, de middelste twee tegenover elkaar liggende nissen zijn blind uitgevoerd. De kopse zijden van de zijvleugels hebben topgevels met één vensteras gevat in een rondboog spaarnis, waarin een meerruitsvenster op de begane grond en een getoogde houten luik op de verdieping. Linker zijgevel indeling met stalvensters, rechter zijgevel met deuren en (gietijzeren) vensters. De achtergevel bestaat uit een middendeel met drie vensterassen geflaneerd door twee topgevels met één vensteras. In het midden een dubbel getoogde inrijdeur met een meerruitsvenster aan weerszijden; rechts daarvan een excentrisch geplaatste staldeur met in de top een getoogd hooiluik, links daarvan een meerruitsvenster met in de top eveneens een getoogd hooiluik. In het INTERIEUR is onder meer van belang de gaaf bewaarde ruimte-indeling bestaande uit een grote centrale ruimte met aan weerszijden de paardenstallen, tuig- en poetskamer, hooizolder; gaaf bewaarde aankleding met paneeldeuren, omlijstingen, lambriseringen, houten paardenboxen en ijzeren ruiven.
3. **DIENSTWONING** behorende tot de buitenplaats Offem. Naast het koetshuis staat een op langwerpige grondslag opgetrokken bakstenen tuinmanswoning uit 1866 (zie gevelsteen) met een latere aanbouw van een woning waardoor een L-vormig plattegrond is ontstaan. Het pand op donkere plint bestaat uit één bouwlaag en een zolderverdieping onder een met gesmoorde pannen gedekt zadeldak met topgevels en hoeklisenen. De kopse voorgevel heeft een rondboog spaarnis waarin één vensteras met op de begane grond een gekoppeld rondboogvenster en op de verdieping een rondboog klapvenster. In de linker zijgevel bevinden zich twee risalieten met vooruitspringende portieken met steekkapje, verdere indeling met rondboogvensters. De rechter zijgevel heeft een onregelmatige indeling met rechtgesloten vensters en een rechthoekige aanbouw (woonhuis) onder een zadeldak. Dit woonhuis heeft blinde zijgevels; de voorgevel heeft in het midden de toegangsdeur geflankeerd door een kruisvenster met halve luiken; in het dakschild twee dakkapellen.
4. **TUINSIERADEN** behorende tot de buitenplaats Offem. a) nabij het koetshuis aan de vijver/gracht staan twee 19de-eeuwse rechthoekige SOKKELS met eenvoudige profilering; b) in de tuin achter het huidige landhuis staat een 18-eeuwse natuurstenen SOKKEL van een zonnewijzer (in opslag) gedecoreerd met een guirlande; c) nabij het huidige landhuis staat op een rijk gebeeldhouwde SOKKEL een 18de-eeuws natuurste-

nen TUINBEELD voorstellende Minerva, het beeld is gemaakt en gesigneerd door J.P. Bauerscheit.

5. PRIEEL behorende tot de buitenplaats Offem. In de aanleg staat een op rechthoekige grondslag gebouwd houten prieel (XIXd of XXa) met in vakwerk opgetrokken wanden onder een kruisvormig, overstekend zadeldakje met bedekking van houten leien. Het overstek rust op schoren, rondboog beschot. De voorzijde is grotendeels open uitgevoerd met een rond topvenster. Rustiek landelijke stijl.
6. MOESTUINENSEMBLE behorende tot de buitenplaats Offem. In het oostelijke deel van de aanleg ligt een moestuin met aan twee zijden gebogen bakstenen TUINMUREN uit ca.1870 (of later); een beukenhaag markeert de recht afgesloten zuidzijde. De toegang bevindt zich aan de noordzijde tussen twee gemetselde pijlers; links daarvan een bakstenen TUINSCHUUR op rechthoekige grondslag onder een met gesmoorde pannen gedekt zadeldak met topgevels. Aan oostzijde ligt een rechthoekige betonnen WATERRESEVOIR met bijbehorende HANDPOMP, het pompsysteem zorgde voor bevoeiing van de moestuin. Aan de zuidzijde is een houten treilage waar leiperen tegen zijn geplaatst.
7. DIENSTWONING (deel van het huidige hoofdgebouw) MET TUINMUUR behorende tot de buitenplaats Offem. Op het terrein van de voormalige moestuin met tuinmuur staat het huidige hoofdgebouw gevormd door een in oorsprong vroeg-19de-eeuwse (of laat-18de-eeuwse) stal annex koetshuis en een laat-19de-eeuwse dienstwoning, waartussen in ca.1952 een nieuwe tussenbouw is gezet. In 1999-2000 is het geheel gerenoveerd/gerestaureerd. Voor de bescherming van belang is de DIENSTWONING en de aansluitende TUINMUUR. De op rechthoekige grondslag opgetrokken bakstenen dienstwoning in Engelse cottagestijl bestaat uit één bouwlaag en een kapverdieping onder een rieten wolfdak met bakstenen nokvorst; ter plaatse van de toegangs- en tuindeur in de langsegevels is de dakrand opgelicht en is een, met hout betimmerde verdieping geformeerd onder een steekkap die doorloopt tot aan de nok. Een (bouw)naad in het riet- en muurwerk geeft de scheiding aan tussen de cottage en de aanbouw uit ca.1952, deze laatste is voor de bescherming van ondergeschikt belang. De gevels zijn voorzien van roedervensters met luiken geschilderd in zandlopermotief (rood/wit); in het dakschild van de zijgevels een dakkapel. In de noordwestgevel bevindt zich de toegangsdeur met bovenlicht met links daarvan venster; de kopse gevel heeft twee vensterassen met vierkante kruisvensters met roeden en luiken en daarboven een enkel en een gekoppeld roedervenster. De zuidoostgevel aan de tuinzijde heeft links een groot driedelig roedervenster en rechts een rechthoekig portaal waarin de tuindeur met bovenlicht en nog een driedelig roedervenster. Aansluitende op de kopse gevel een laat-18de-eeuwse TUINMUUR van rode handvorm baksteen onder een rollaag. Een tweede toegang tot de voormalige moestuin is aan de noordoostzijde en wordt gevormd door een bakstenen muurtje en twee pijlers.
8. PORTIERSWONING ACHTERHEK behorende tot de buitenplaats Offem. Haaks op de Nachtegaalslaan, met de voorgevel naar het zuiden gekeerd, staat een (geel)gepleisterde dienstwoning uit 1862-1863. Het op rechthoekige grondslag opgetrokken eenlaagse woonhuis met grijze plint is één beuk diep en drie traveeën breed met op de hoeken lisenen van blokwerk en onder een met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen gedekt zadeldak met overstek voorzien van windveren en gevelmakaar. De voorgevel heeft centraal een middenrisaliet doorlopend tot en met de eerste

verdieping en beëindigd door een steekkapje; in de risaliet, die gedecoreerd is met geblokte hoeklisenen, de toegangsdeur met bovenlicht geplaatst in een portaal, daarboven een rondboogvenster met ruitvormige roedenverdeling en een smal ijzeren balkonnetje op consoles. Aan weerszijden houten openslaande vensters met luiken en bovenlichten met roedenverdeling; zijgevels ijzeren rozetvensters met roeden. Tegen de achtergevel is een eenlaagse uitbouw onder lessenaarsdak.

9. TOEGANGSBRUG met HEK behorende tot de buitenplaats Offem. Op een in kruisverband gemetselde bakstenen boogbrug met gebogen keermuren uit de negentiende eeuw, staat een vroeg-19de-eeuws gietijzeren hek bestaande uit dubbele hekvleugels tussen zuiltjes geflankeerd door zijstukken en een voluutvormige beëindiging aan de waterzijde. Het achterhek staat op de kaart uit 1817 van H. van Zutphen ingetekend.